

# 37ste vergadering

Dinsdag 15 december 1998

Aanvang 14.00 uur

## Voorzitter: Van Nieuwenhoven

Tegenwoordig zijn 140 leden, te weten:

Van den Akker, Albayrak, Apostolou, Arib, Van Ardenne-van der Hoeven, Atsma, Augusteijn-Esser, Bakker, Balemans, Balkenende, Barth, Van Beek, Belinfante, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blaauw, Van Blerck-Woerdman, Blok, De Boer, Van Bommel, Bos, Brood, Buijs, Bussemaker, Van de Camp, De Cloe, Cornielje, Crone, Van Dijke, Dijkma, Dijkstal, Dittrich, Van den Doel, Van Dok-van Weele, Duijkers, Duivesteijn, Eisses-Timmerman, Essers, Eurlings, Feenstra, Geluk, Van Gent, Giskes, Gortzak, De Graaf, De Haan, Halsema, Hamer, Harrewijn, Van Heemst, Hermann, Herrebrugh, Hessing, Hillen, Van der Hoek, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, De Hoop Scheffer, Kamp, Kant, Karimi, Klein Molekamp, Van der Knaap, Koenders, Kortram, Kuijper, Lambrechts, Leers, Luchtenveld, Marijnissen, E. Meijer, Th.A.M. Meijer, Melkert, Middel, Van Middelkoop, Mosterd, Nicolai, Niederer, Van Nieuwenhoven, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Oplaat, Örgü, Oudkerk, Passtoors, Patijn, Poppe, Ravestein, Rehwinkel, Reitsma, Remak, Van 't Riet, Rietkerk, Rijpstra, Rosenmöller, Ross-van Dorp, Rouvoet, Santi, Schimmel, Schoenmakers, Schreijer-Pierik, Schutte, Smits, Spoelman, Van der Staaij, Van der Steenhoven, Stellingwerf, Stroeken, Swildens-Rozendaal, Terpstra, Timmermans, Udo, Valk, Ter Veer, Te Veldhuis, Vendrik, Verbugt, Verburg, Verhagen, Visser-van Doorn, Van der Vlies, Van Vliet, Voorhoeve, O.P.G. Vos, Voûte-Droste, Waalkens, Wagenaar, Van Walsem, Weekers, Weisglas, Van

Wijmen, Wijn, Wilders, De Wit, Witteveen-Hevinga, Van Zijl, Zijlstra en Van Zuijlen,

en de heren Hermans, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, De Grave, minister van Defensie, Pronk, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw Netelenbos, minister van Verkeer en Waterstaat, mevrouw Jorritsma-Lebbink, vice-minister-president, minister van Economische Zaken, de heer Apotheker, minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, mevrouw Borst-Eilers, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de heer Cohen, staatssecretaris van Justitie, mevrouw Adelmund, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, de heer Van der Ploeg, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, en mevrouw Vliegenthart, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Gijzel, wegens bezigheden elders;

Belinfante, wegens bezigheden elders, alleen voor de avondvergadering;

Bolkestein en Van Oven, wegens verblijf buitenslands.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de

tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

---

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

**Vragen** van het lid Hermann aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, over **een patiënte die al ruim een halfjaar verblijft in een isoleercel van het Academisch Ziekenhuis in Utrecht**.

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! Graag wil ik de minister naar aanleiding van het in NRC Handelsblad van 12 december gepubliceerde geval enkele vragen stellen over de weerbarstige werkelijkheid van de wachtlijsten voor verstandelijk gehandicapten met ernstige psychiatrische stoornissen.

Steeds weer horen wij bij de discussies over wachtlijsten de uitspraak van de minister dat er vele oorzaken kunnen zijn en dat wij pas over "onaanvaardbaar" mogen spreken wanneer door het wachten daadwerkelijk schade voor de gezondheid van de patiënt ontstaat. Is er naar de mening van de minister in dit geval, waar zowel de familie als de behandelaars spreken van een duidelijke achteruitgang, sprake van een onaanvaardbare wachttijd?

De familie van het meisje in kwestie heeft ten einde raad de

## Hermann

publiciteit gezocht. Kan de minister aangeven hoeveel van dergelijke patiënten in het land op een behandelplaats wachten? Als de minister dit niet kan, is zij dan bereid om de inspectie gezondheidszorg die vraag te laten beantwoorden?

De minister heeft in de media gesproken over de noodzaak tot samenwerking in de sector en over het plan van de Vereniging gehandicapten Nederland en GGZ Nederland dat sinds april gereed ligt om de capaciteit uit te breiden van 96 naar 300. In het kader van de meerjarenafspraken is duidelijk geworden dat het ministerie, ondanks de aandrang van GGZ Nederland, de hiervoor benodigde gelden niet beschikbaar stelt. Ik heb bij motie om een overbruggingsfinanciering gevraagd om het probleem op te lossen. Blijft de minister de aanvaarding van de motie hierover, die straks in stemming wordt gebracht, ontraden?

Een woordvoerder van de minister heeft gesteld dat zij geen mogelijkheden heeft om in te grijpen en dat de inspectie slechts kan bemiddelen omdat instellingen verantwoordelijk zijn. Voorzitter! Het gaat om AWBZ-zorg en de AWBZ is een volksverzekering; de burger heeft toch rechten ten opzichte van de Staat? De capaciteit van instellingen is toch onderhevig aan de goedkeuring van de minister? Is zij de eindverantwoordelijke voor deze zorgverlening en, zo nee, wie is dat dan wél?

Voorzitter! Ik vraag mij af of de minister het volgende citaat herkent: "Een bijzonder probleem dat al vóór 1965 bestond, was dat van de moeilijk plaatsbare patiënten, meestal zeer ernstig gestoorde, soms agressieve mensen. Die zogenaamde carambolegevallen werden van het ene naar het andere instituut doorgeschoven." Dit is een uitspraak uit het herdenkingsboek 1965-1990 van de inspectie gezondheidszorg. Het is de zoveelste illustratie van deze weerbarstige werkelijkheid, een werkelijkheid waar in deze Kamer ook vaak op gewezen wordt, recent nog door collega Van der Hoek. Bij herhaling heeft de Kamer gepleit voor een verruiming van de organisatorische en financiële mogelijkheden voor mensen met complexe problemen die zeer intensieve en gespecialiseerde zorg nodig hebben. Wil de minister aangeven op welke wijze zij dit individuele probleem en de vele

gevallen die daarachter staan te wachten, gaat hanteren?

□

**Minister Borst-Eilers:** Mevrouw de voorzitter! Er is inderdaad sprake van een weerbarstige problematiek en van wachtlijsten. De vraag of de wachtsituatie van dit onderhavige meisje onaanvaardbaar is, beantwoord ik met "ja". Dit meisje verkeert namelijk in een situatie waarin men weliswaar erg zijn best doet, maar waarin zij niet vooruitgaat en eerder achteruit. Ik wil mijn antwoord in twee punten splitsen, namelijk de individuele situatie van dit meisje en de meer algemene problematiek waarover mevrouw Hermann ook vragen heeft gesteld.

Wat dit individuele meisje betreft was de berichtgeving in NRC Handelsblad overwegend correct. Wij kennen dus allemaal de situatie. Zij is indertijd in een crisissituatie, vanwege suïcideneigingen en ernstige depressiviteit, opgenomen op een afdeling. Zij kwam terecht op de afdeling jeugdpsychiatrie van het academisch ziekenhuis, waar voor haar speciale problematiek niet de ideale behandelsetting aanwezig is. Men heeft ook al kort na haar opname geprobeerd om een overplaatsing te realiseren. Men heeft contact gezocht met diverse andere instellingen. Dat heeft aanvankelijk niet tot resultaat geleid, totdat in april de Hondenberg toch van mening was dat zij dit meisje konden behandelen en opnemen op het moment dat er een plaats zou zijn. Sindsdien wacht zij dus op die overplaatsing. De inspectie is er ook al enige tijd bij betrokken en heeft recent ook aangedrongen op het opnieuw verkennen van eventuele andere mogelijkheden. Het is mooi dat de Hondenberg in principe voor haar beschikbaar is, maar als daar geen plek is, schiet zij daar nog niet veel mee op.

Inmiddels is er ook publiciteit geweest. Gelukkig voor dit meisje hebben de publiciteit en de activiteiten van de inspectie ertoe geleid dat er op dit moment drie aanbiedingen zijn van instellingen waar zij geplaatst zou kunnen worden. En dat is inderdaad een kwestie van vandaag en gisteren. De eerste instelling is de Hondenberg zelf, omdat voor de patiënte die in de Hondenberg op uitplaatsing wachtte, een instelling zich bereid heeft

verklaard om die patiënte over te nemen met hulp van de zorgverzekeraar. Zoals u weet, zijn het patiënten die intensieve hulp behoeven. Ook een combinatie van twee instellingen in Brabant heeft een aanbod gedaan, evenals een combinatie van twee instellingen in Utrecht. Met combinatie bedoel ik dan dat er inderdaad samenwerking is tussen mensen met een psychiatrische deskundigheid en mensen met deskundigheid op het gebied van mensen met een zekere verstandelijke handicap. Ik denk dus dat de ellende voor dit meisje snel ten einde zal zijn. Ik vind wel dat men één à twee dagen moet nemen om, in overleg met haar familie, haarzelf en de familie van het meisje dat uit de Hondenberg gaat vertrekken, het proces correct af te wikkelen en bij beiden serieus te kijken wat de beste oplossing is.

Daarmee is de algemene problematiek allerminst opgelost. Een van de zaken die hier opvallen, is dat op het moment dat de zee zo hoog gaat dat ook de publiciteit zich ermee bemoeit, er ineens iets mogelijk blijkt wat blijkbaar daarvoor niet als mogelijkheid op tafel heeft gelegen. Dit heeft te maken met de problemen die er nog steeds zijn in de samenwerking tussen beide sectoren, die zich bezighouden enerzijds met mensen met een verstandelijke handicap en anderzijds met mensen met psychiatrische problemen. De Kamer zal zich herinneren dat vanuit mijn ministerie een kleine twee jaar geleden het initiatief is genomen om opnieuw iets hieraan te doen. Wij hebben al eerder de consulenteams ingesteld; deze dateren uit 1990. Er gaat inmiddels 45 mln. per jaar heen en volgend jaar komt daar weer 5 mln. bij. Dat is een soort vliegende keep, niet alleen voor advies, maar ook voor behandeling en begeleiding. Ook dit is niet de enige oplossing van het probleem. Het gaat er ook om dat beide sectoren elkaars deskundigheid leren kennen en vooral gaan samenwerken, zodat wij ook hierbij de zorg organiseren vanuit de patiënten, in dit geval met een dubbel probleem, en niet vanuit de instellingen die zich traditioneel met één probleem bezighouden. Daar is mijn ministerie dus actief in geweest. Wij hebben de sectoren om de tafel gezet en in 1997 is hieruit een werkgroep voortgekomen. Deze heeft de nota Multifunctionele centra

## Borst-Eilers

voor licht verstandelijk gehandicapte jongeren met psychiatrische problemen uitgebracht. Bij dit plan hoort het verhaal van 300 plaatsen en 50 mln. Ik heb dit plan deze zomer ontvangen en voorgelegd aan het College voor ziekenhuisvoorzieningen en aan de inspectie. Deze hebben beide onlangs positief erop gereageerd. Ik ga er nu samen met staatssecretaris Vliegthart een standpunt over bepalen, dat ik de Kamer begin volgend jaar zal toesturen. Het plan valt al gedeeltelijk samen met de prioriteiten die wij hadden op de zogenaamde bouwprioriteitenlijst. Dit betekent dat er volgend jaar al een begin kan worden gemaakt met een deel van de 300 plaatsen. Ik weet het juiste aantal niet uit mijn hoofd en zal de Kamer graag schriftelijk daarover informeren. De inspectie vindt dit ook de juiste weg. De Kamer zal zich herinneren dat dit probleem ook nadrukkelijk aan de orde is gesteld in "De staat van de gezondheidszorg", dat document van de inspectie.

Ik kijk nog naar de verdere concrete vragen. De eerste heb ik beantwoord. Voordat ik uit mijn hoofd verkeerde getallen noem, lijkt het mij goed dat ik inderdaad, zoals mevrouw Hermann suggereerde, vraag of ik, gehoord de inspectie, de Kamer schriftelijk mag informeren over het aantal mensen die op een behandelplaats wachten, dus in een soortgelijke situatie verkeren. De noodzaak tot samenwerking is natuurlijk evident. Over het plan voor uitbreiding heb ik net gesproken. Het probleem met de motie over de overbruggingsfinanciering is niet dat deze niet sympathiek is, maar het gaat hierbij natuurlijk altijd om de dekking. Aanneming van de motie in de huidige vorm blijf ik ontraden. Ik kan binnen de beschikbare financiële middelen niet anders dan de plannen uitvoeren, zoals ik zojuist op dit punt heb uiteengezet. Wel gaan wij volgend jaar aan een oplossing werken. Het is niet alleen een kwestie van geld en plaatsen, maar ook van deskundigheid. Een aantal jaren bestond in Nederland niet de speciale deskundigheid om voor de mensen om wie het gaat daadwerkelijk iets te doen en hen in een betere situatie te brengen. Als men zo'n deskundigheid eenmaal heeft, kost het helaas altijd enige tijd voordat het over heel Nederland uitgebreid is.

De **voorzitter**: Ik krijg er verschillende klachten over dat de minister slecht te verstaan is. Dit ligt niet echt aan de minister. U zou er eens allemaal over moeten nadenken of wij misschien het gezamenlijke goede voornemen voor 1999 moeten nemen dat tijdens het vragenuur alleen degene die de vragen stelt of die de vragen beantwoordt, aan het woord is. Als u daar allemaal eens rustig over nadent, gaat het in het vervolg wel goed.

□

Mevrouw **Hermann** (GroenLinks): Voorzitter! Ik zeg de minister graag dank voor de antwoorden, waaruit gelukkig blijkt dat de situatie waarover wij ons allemaal erg zorgen maakten, bevredigend opgelost wordt. Het kan natuurlijk niet anders dan dat er een paar dagen voor nodig zijn om iedereen op de juiste wijze hierbij te betrekken. Geheel gerust ben ik toch nog niet. De minister zegt dat zij er nog mee bezig is, dat zij positieve adviezen krijgt en dat zij het standpunt nog bepaalt. Maar voorzover ik de conclusies van overleg uit het gesprek over de meerjarenafspraken – de minister heeft immers nog geen afspraken kunnen maken met de GGZ – goed heb gelezen, stel ik vast dat de bouwprioriteiten kinder- en jeugdpsychiatrie net in het gat vielen waarvoor in het regeerakkoord, ook voor de komende jaren, nauwelijks ruimte is. Dit ene geval is dan wel bevredigend geregeld, maar alle collega's en ikzelf krijgen regelmatig vergelijkbare gevallen, die misschien iets minder erg zijn, voorgelegd. In de TBS-sfeer speelt zich van alles af. Ik ben niet gerust met de ruimte die de minister nu toezegt. Ik wil de minister dan ook heel dringend vragen om meer financiële ruimte te geven, ook gezien het feit dat het niet om een recent probleem gaat, maar om iets dat al minstens 30, 40 jaar in beeld is.

Voorzitter! Ik heb nog een tweede vraag die gaat over de eindverantwoordelijkheid. Dezer dagen dient een geding, aangespannen over het verlenen van thuiszorg waarvoor de bevolking via de AWBZ is verzekerd. Wat zijn de polisvoorwaarden? Ook hier wil ik weten tot wie mensen zich moeten richten als de minister en de inspectie daarin geen doorslaggevend stem hebben.

Moeten zij zich tot behandelaars of tot instellingsdirecties richten?

□

Minister **Borst-Eilers**: Mevrouw de voorzitter! In antwoord op de eerste vraag kan ik zeggen dat wij geen van allen gerust zijn. Wij zitten in een situatie waarin zich voor een heel moeilijke groep jonge mensen met een dubbele problematiek geleidelijk aan deskundigheid in Nederland begint te ontwikkelen en men geleidelijk aan, ook binnen de bestaande capaciteit, zulke mensen in behandeling durft te nemen en er bepaalde resultaten mee kan boeken. Tegelijkertijd is met name in de sector van de verstandelijk gehandicapten de situatie van deze mensen gelukkig zo verbeterd, dat ook de gemiddelde leeftijd steeds hoger wordt. Maar daardoor ontstaan ten opzichte van vroeger automatisch capaciteitsproblemen. Vandaar dat uitbreiding van de capaciteit zeker een van de oplossingsrichtingen is, maar daarvoor is geld nodig. Ik heb al gezegd dat er binnen de bestaande bouwplannen ook aan deze groep is gedacht en dat er wel degelijk ruimte is om daarmee te beginnen. Tegelijkertijd is er naast geld echt een intensivering van de samenwerking nodig. Uit het ene voorbeeld van dit meisje blijkt al dat er toch instellingen in Nederland zijn die al met elkaar een samenwerkingsverband hebben gesloten. Het gaat dan om een instelling voor verstandelijk gehandicapten en een instelling voor psychiatrie. Zij durven het nu aan om dit soort mensen op te nemen en er samen voor te gaan zorgen. Daar ligt een heel belangrijk deel van de oplossing. De Kamer krijgt nog voor het einde van het jaar mijn beleidsvisie op de geestelijke gezondheidszorg. Daarin wordt uitvoerig aan deze problematiek aandacht besteed. Ik hoop van ganser harte dat de Kamer uitvoerig met mij over dat stuk van gedachten wil wisselen in het begin van het volgende jaar. Wij zullen het dan allemaal opnieuw tegenkomen.

De tweede vraag ging over de eindverantwoordelijkheid en de polisvoorwaarden. Ik heb thuis geen AWBZ-polis en ik denk dat geen van ons die heeft. De AWBZ is geen verzekering die je afsluit en waarvoor je een polis krijgt, maar een collectieve voorziening die toch ook het karakter heeft van een verzeke-

## Borst-Eilers

ring omdat wij er een premie voor betalen. Dat laatste realiseren de meeste mensen zich niet omdat die binnen de eerste belastingschijf automatisch wordt meegenomen. Maar dat betekent wel dat er aanspraken zijn. Aan de andere kant is er in de gezondheidszorg en in de verzorging chronisch zieken altijd spanning tussen de beschikbare ruimte en de vraag. Wij handelen in de gezondheidszorg dus altijd binnen schaarste en dat is niet iets typisch Nederlands. Dat betekent dat bepaalde aanspraken met spoed gehonoreerd moeten worden en andere daardoor achter aan de rij komen. We hebben hier, als we over deze mensen praten, wel met urgente gevallen te maken. Het is de verantwoordelijkheid van de gezamenlijke instellingen, prioriteit te leggen bij de zwaarste gevallen, maar af en toe dreigen juist die zwaarste gevallen tussen wal en schip te geraken. Het is naar mijn mening de verantwoordelijkheid van het veld zelf om daar de juiste prioriteiten te stellen.

Volgend jaar zullen wij debatteren over de modernisering van de AWBZ in het kader van de uitwerking van het regeerakkoord en daarin zal de vraag over welke rechten iemand precies heeft, zeer fundamenteel aan de orde komen. Bovendien wachten wij natuurlijk allemaal met belangstelling de uitspraak van de rechter over de thuiszorg af.

De heer **Buijs** (CDA): Mevrouw de voorzitter! De minister kan nu meedelen dat er een oplossing is gevonden in dit geval. Onze fractie is daar blij mee, maar tegelijkertijd is het toch treurig te moeten constateren dat blijkbaar het zoeken van publiciteit op dat moment de aanleiding is om naar een oplossing te zoeken.

Heeft niet ook in de zomer van dit jaar een treurig incident plaatsgevonden in de omgeving van Eindhoven, waarin de problematiek van de wachtlijsten een rol speelde?

Heeft niet ook de inspectie meerdere malen gewaarschuwd dat er wel degelijk grote knelpunten zijn in de zorg?

Is de minister niet op de hoogte van het feit dat slechts 2000 plaatsen beschikbaar zijn voor licht verstandelijke gehandicapten en een wachtlijst van 700 plaatsen?

Mevrouw de voorzitter! Al deze feiten maken het mogelijk dat de minister nu kan zeggen dat binnenkort een nota zal verschijnen en dat beleidsvoorstellen worden ontwikkeld. Heeft de minister daar ook daadwerkelijk geld voor gereserveerd? Toen wij daarover tijdens de begrotingsbehandeling en de behandeling van het Jaaroverzicht zorg spraken, was daar in ieder geval nog geen sprake van. Ik ben er dan ook heel benieuwd naar wat de minister straks gaat doen als het amendement van mijn collega Dankers – 100 mln. extra voor de GGZ – in stemming wordt gebracht.

Minister **Borst-Eilers**: Mevrouw de voorzitter! Er is geld gereserveerd, zowel binnen de GGZ als binnen de sector gehandicaptenzorg om een begin te maken met het oplossen van deze problematiek. Daarbij zal de capaciteit geleidelijk worden uitgebreid, maar over maat en getal informeer ik de Kamer liever schriftelijk, want ik ken al die getallen niet uit mijn hoofd.

Ik ben het in ieder geval volstrekt met de heer Buijs eens, dat het treurig is dat publiciteit nodig is om de verantwoordelijke directies en hulpverleners in de instellingen ertoe te brengen de telefoon te grijpen om te melden dat het meisje wellicht in hun instelling kan worden behandeld. Aan de andere kant kan dan ook de vraag worden gesteld of de afdeling waar zij thans verblijft, zich voldoende heeft ingespannen om stad en land af te bellen en collega-instellingen te vragen hier te interveniëren. Ik ben bang dat dit toch een uiting van een probleem is dat hier al vaker aan de orde is geweest en dat wel wordt verbeterd, maar naar mijn mening lang niet snel genoeg en dat is een betere samenwerking: wat zijn de behoeften van de patiënten en hoe kunnen wij de gecombineerde zorgvraag ook met een gecombineerd zorgaanbod beantwoorden.

Mevrouw **Kant** (SP): Voorzitter! Het is natuurlijk mooi dat er voor dit meisje op korte termijn een oplossing is gevonden, maar ik wil toch reageren op de opmerking van de minister, dat zij een begin gaat maken om het onderliggende

probleem van een veel grotere groep op te lossen. Een begin maken, lijkt mij hier namelijk niet voldoende. Als zij het probleem echt wil oplossen, waarom geeft de minister dan niet gewoon groen licht aan het plan dat zij samen met de sector heeft opgesteld? Waarom komt zij inderdaad niet gewoon met die 50 mln. over de brug?

De minister heeft eveneens opgemerkt dat het een kwestie is van onvoldoende deskundigheid. Ik wil dat toch bestrijden. Ik wijs in dit verband op de instelling Groot-Emmaüs, die heel wel in staat is op korte termijn het aantal plaatsen uit te breiden en plaatsen om te zetten naar zeer intensieve plaatsen, die voor gelijksoortige situaties nodig zijn. Het ontbreekt de instellingen alleen aan de middelen hiervoor. Waarom is de minister niet bereid om dit soort instellingen meer geld te geven?

De minister hamert erop dat er betere samenwerking moet komen. Natuurlijk is dat ook een deel van het probleem. Natuurlijk moet er meer samenwerking komen. Wij moeten de sector ook verplichten om die samenwerking aan te gaan. Ik vind echter wel dat de overheid, als die afstemming tussen de sectoren er is en de sectoren weten wat de beste plek is voor een bepaalde patiënt, ervoor moet zorgen dat die plek er ook is. Mijn vraag is dan ook of de overheid hiertoe verplicht is. Zijn de gelden die nu beschikbaar zijn voor de gehandicaptenzorg en de geestelijke gezondheidszorg, niet veel te weinig om te garanderen dat die plekken er zijn?

Minister **Borst-Eilers**: Mevrouw de voorzitter! Het plan, zoals het er ligt, is een goed plan. Als je hier als minister echter het groene licht aan zou geven, zonder dat er sprake is van een financiële paragraaf daarbij, stelt dat natuurlijk ook niet veel voor. Ik zal hier dus wel een positieve reactie op geven, maar ik moet vervolgens ook aangeven – de Kamer zou niet anders willen – op welke manier en in welk tempo het plan gerealiseerd kan worden en hoe dat binnen de beschikbare financiële ruimte zo goed mogelijk gedaan kan worden. Hiermee kom je, zoals ik al zei, terecht bij de uitbreiding van de capaciteit van zowel de gehandicaptenzorg als de GGZ.

## Borst-Eilers

Overigens gaat het naar mijn beste weten – dit is de portefeuille van mevrouw Vliegenthart – bij Groot-Emmaüs om een iets andere categorie patiënten. Ik heb evenwel al toegezegd dat de Kamer mijn standpunt over dat plan van beide sectoren zal krijgen en dat daarbij aangegeven zal worden hoe wij daaraan gehoor zullen geven. Ook ik ben blij dat ons initiatief om de sectoren om de tafel te krijgen, in een concreet plan van aanpak heeft geresulteerd. Om het plan op korte termijn volledig uit te voeren, zou 50 mln. nodig zijn. Mevrouw Kant weet evenwel wat wij hierover uitgewisseld hebben tijdens de behandeling van het JOZ en de begroting. Er is nog niet gestemd over de moties, maar enkele daarvan spreken uit dat, als er ergens onderuitputting ontstaat, er op den duur misschien nog iets meer naar de GGZ toe kan.

Mevrouw **Van der Hoek** (PvdA): Voorzitter! In antwoord op mijn schriftelijke vragen van half november over de bouwprioriteiten heeft de minister aangegeven dat er voor een aantal groepen in de GGZ, waaronder de groep waar wij het nu over hebben, knelpunten zullen ontstaan. Uit de antwoorden die de minister zojuist heeft gegeven, krijg ik de indruk dat er volgens haar ook door betere samenwerking veel kan verbeteren. Ik wil graag van haar weten of zij van mening is dat er ook zonder extra geld al een heleboel kan worden gedaan. Of vindt de minister, zoals zij in de beantwoording van mijn vragen aangaf, dat er wel degelijk knelpunten blijven bestaan? Als dit het geval is, zijn dat dan acute knelpunten? Ik ben met de minister van mening dat een betere samenwerking mogelijk is. Ik wil echter wel weten of dit in de nieuwe multifunctionele centra ook zonder extra geld kan.

Minister **Borst-Eilers**: Mevrouw de voorzitter! Het wordt weer een gemengd antwoord. Ik kan gewoon niet anders, omdat dat volgens mij de werkelijkheid is. Er kan zonder geld al het een en ander gedaan worden, maar in het plan voor de multifunctionele centra is terecht om extra capaciteit gevraagd. Voor extra capaciteit heb je altijd extra geld

nodig. Beide zijn dus nodig. Ik zal de Kamer laten weten hoeveel geld ik daarheen kan sturen en waar dat precies toe zal leiden bij het uitvoeringstraject van het plan van aanpak van beide sectoren.

Mevrouw **Smits** (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Is de inspectie voor de volksgezondheid op de hoogte gesteld van het besluit van het AZU om de betrokken patiënt in een isoleerafdeling te plaatsen en om haar uiteindelijk vast te binden? In welke omstandigheden is het geoorloofd om patiënten langdurig in deze omstandigheden te behandelen?

Minister **Borst-Eilers**: Mevrouw de voorzitter! De inspectie is steeds nauw bij deze zaak betrokken geweest wat betreft de uitvoering van de Wet BOPZ. Zij was dus ook voortdurend op de hoogte van de situatie. De reden voor het plaatsen van dat meisje in een isoleerkamer is gelegen in het suïciderisico en de neiging tot ernstige zelfverminking. Enkele malen per dag wordt het vastbinden van haar armen en benen opgeheven. Op die momenten is er zeer intensieve begeleiding nodig om te voorkomen dat ze zichzelf ernstige schade aandoet. Verder mag zij bezoek ontvangen. Zij heeft telefoon op haar Kamer. Desondanks is er sprake van een vreselijke situatie. De inspecteur van de provincie Utrecht heeft mij er wel volledig over kunnen informeren op welk moment wat gedaan is en om welke reden. Alles is volgens de regels gegaan, zo heeft men mij gemeld.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter! Dit probleem maakt deel uit van een omvattender probleem in de geestelijke gezondheidszorg, hetgeen door sommigen wordt becijferd op 175 mln. De vraag is of de minister bereid is om nog dit voorjaar haar collega van Financiën diep in de ogen te kijken – dat kan sowieso nooit kwaad – om hem te vragen of hij niet kan helpen dit afschuwelijke probleem uit de wereld te helpen. Wellicht is deze minister dan ook bereid om de Kamer

expliciet op de hoogte te stellen van het verloop van dat gesprek.

Minister **Borst-Eilers**: Mevrouw de voorzitter! Ik vind het altijd een heel aangename bezigheid om de minister van Financiën diep in zijn ogen te kijken, maar nadat zo uitdrukkelijk door de coalitiepartijen de beschikbare 5,6 mld. verdeeld is over sectoren van de gezondheidszorg, lijkt mij het daarvoor nu niet het juiste moment en de juiste situatie. Ik moet het daar nu gewoon mee doen. Men kent verder de problemen die wij waarschijnlijk krijgen aangaande overschrijdingen van ons gezamenlijk uitgavenkader. Dus ik denk dat extra geld vragen aan de minister van Financiën, zo het al op die manier zou werken, eigenlijk niet aan de orde is. Wel is het natuurlijk mijn verantwoordelijkheid om te proberen, in overleg met de Kamer met de beschikbare middelen – dat is veel geld – het geld daarheen te laten gaan waar het het hardste nodig is. Als dat op een gegeven moment tot bepaalde prioriteitenstellingen en reallocaties moet leiden, is het wel mijn taak om de Kamer daarop te attenderen. Maar goed, wij hebben net uitgebreid met elkaar van gedachten gewisseld over het Jaaroverzicht zorg en de begroting van VWS. Straks wordt er, naar ik hoop, gestemd over alle amendementen en moties, dus ik denk dat de zaak tussen de Kamer en mij op dit moment afgehandeld is.

Mevrouw **Van Vliet** (D66): Voorzitter! De minister maakt heel helder dat gezien de schaarste aan plaatsen, soms voorkeur gegeven moet worden aan problemen van jongeren die echt zwaar gestoord zijn of verstandelijk gehandicapt. Nu kan dat deels door goede samenwerking. Die komt kennelijk nog niet goed tot stand. Dat zou je kunnen oplossen door enerzijds registratie en anderzijds het accepteren van jongeren als ze voor jouw vorm van zorg geïndiceerd zijn. Dit gaat in de jeugdzorg verplicht gesteld worden. Is de minister van mening dat een dergelijke registratie- en acceptatieplicht ook voor de AWBZ-gefinancierde zorg zou moeten gelden?

□

Minister **Borst-Eilers**: Mevrouw de voorzitter! In de AWBZ-sector gaan wij overal met indicatiecommissies werken en met onafhankelijke indicatiestellingen. Dan moeten instellingen mensen volgens die urgentie accepteren. De GGZ is wat betreft de indicatiestelling de laatste in de rij. Voor die sector is het dus nog niet uitgewerkt. Dit punt zal echter de aandacht krijgen in de sectorale beleidsvisie GGZ. Men mag namelijk niet te selectief omgaan met criteria voor het wel of niet opnemen van patiënten. In de gezondheidszorg moet altijd gewerkt worden met objectief vast te stellen urgentiecriteria. Sinds enige tijd zijn er in de sector licht verstandelijk gehandicapten meldpunten voor de moeilijk plaatsbare gevallen. Via dat meldpunt en via het indicatiesysteem moet duidelijk worden wie de hulp het hardste nodig heeft en het beleid moet erop gericht zijn dat wie de hulp het hardste nodig heeft, die ook het eerste krijgt.

---

**Vragen van het lid Balkenende aan de minister van Economische Zaken, over de uitspraken van de heer S. van Wijnbergen over onder andere de hypotheekrenteaftrek en over loonmatiging.**

□

De heer **Balkenende** (CDA): Mevrouw de voorzitter! De secretaris-generaal van het ministerie van Economische Zaken schuwt het debat niet. Dat heeft voor dat debat ontegenzeggelijk voordelen, maar het kan soms leiden tot problemen in de sfeer van de ministeriële verantwoordelijkheid. Dat hebben wij gezien in de maand september, toen de secretaris-generaal waarschuwde voor een te optimistisch beeld van het kabinet. Ik denk dat hij daarin gelijk heeft gekregen, maar het was uiteraard niet leuk voor het kabinet. Dat heeft toen geleid tot de volgende uitspraak van de minister: "Ik wist van tevoren niet van die interviews af. Toen ik daar gistermorgen achter kwam, heb ik stappen ondernomen om te voorkomen dat mij dat in de toekomst nog eens zou overkomen. Er kunnen natuurlijk niet onder mijn verantwoordelijkheid uitspraken worden gedaan die twijfel zaaien over het regeerakkoord waar ik, tot

in de boezem van mijn apparaat, volledig achter heb gestaan. Dat kan gewoon niet."

Inmiddels heeft de secretaris-generaal weer van zich doen spreken. Uit een bericht in De Telegraaf blijkt dat de secretaris-generaal heeft gezegd dat een loonstijging van 3% zo ongeveer "zelfmoord" zou zijn. Die opmerking staat dan haaks op een opmerking van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid die heeft gezegd: "Wij noemen geen percentage; dat is de verantwoordelijkheid van de CAO-onderhandelaars." Hij heeft dat afgelopen zaterdag bij het afscheid van CNV-voorzitter Westerlaken nog eens herhaald.

De tweede opmerking die de secretaris-generaal maakte, betreft zijn visie zoals neergelegd in een preadvies voor de Koninklijke vereniging voor staathuishoudkunde. De heer Van Wijnbergen is van mening dat er sprake moet zijn van een groter verschil tussen uitkering en minimumloon. Het moet aantrekkelijker worden om te gaan werken. Voor de financiële dekking wijst de heer Van Wijnbergen op een paar interessante punten. Ik citeer: "Grote stappen richting lage tarieven vereisen echter vermindering van de twee niet aangepakte gaten in de belastinggrondslag: de hypotheekrente en de subsidies aan het pensioensparen." Een zeer opmerkelijke mededeling, omdat er wat de pensioenpremies betreft eerder in het jaar een aanvaring was tussen de vorige minister van Economische Zaken, de heer Wijers, en de secretaris-generaal. Dat gebeurde naar aanleiding van het nieuwjaarsartikel van de heer Van Wijnbergen. Wat de hypotheekrente betreft staat deze uitspraak uiteraard op gespannen voet met het regeerakkoord en met alle politieke verwachtingen die voor de verkiezingen naar voren zijn gekomen. Daarna heeft de woordvoerder van de minister gezegd dat het kabinet en Van Wijnbergen het gewoon met elkaar eens zijn. De minister heeft vervolgens gezegd dat die uitspraken geen kritiek zijn op het kabinet, maar dat het gaat om het hardop denken van een briljant econoom.

Dit leidt tot de volgende vragen. Was de minister er vooraf van op de hoogte dat de secretaris-generaal de aangehaalde uitspraken zou doen? Deelt de minister de opvattingen van de secretaris-generaal, zowel met

betrekking tot de opmerking over de loonontwikkeling van 3%, die zelfmoord zou zijn, als met betrekking tot de opmerking dat het beperken van de aftrekbaarheid van hypotheekrente wenselijk is, gelet op een verlaging van belastingtarieven? Is de minister het met de CDA-fractie eens dat de opmerking over de loonafspraken op gespannen voet staat met de indruk die de minister van Sociale Zaken heeft gewekt? Is de minister het ermee eens dat de opmerking over het beperken van hypotheekrenteaftrek op gespannen voet staat met het regeerakkoord? Ten slotte: hoe is het mogelijk dat de woordvoerder van de minister stelt dat het kabinet en de heer Van Wijnbergen het gewoon eens zijn?

□

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Voorzitter! Het is mij altijd een groot genoegen als ik in deze Kamer weer iets mag zeggen over mijn secretaris-generaal, vooral omdat hij af en toe van die spraakmakende uitspraken doet, waar de heer Balkenende in elk geval geweldig van wakker schrikt. Ik ben in dit geval iets minder wakker geschrokken, want ik wist dat hij zich bezighield met een debat. Ik mag misschien even in herinnering roepen hoe het in september is gegaan. Het ging toen over een uitspraak van de heer Van Wijnbergen waarin hij directe kritiek gaf op het regeerakkoord. Ik heb daar stevig met hem over gesproken. Ik heb dat ook aan de Kamer gemeld bij mondelinge vragen die geloof ik ook van de zijde van de CDA-fractie werden gesteld. Ik heb daar afgesproken dat dit soort dingen niet meer zou moeten kunnen. Ik geloof overigens dat de heer Balkenende op dat moment zelf nog niet de opvatting had dat hij gelijk had. Ik begrijp dat hij dat inmiddels wel vindt.

Ik vind overigens dat dit vervolgens niet betekent dat mijn secretaris-generaal die een voortreffelijk econoom van PvdA-huize is, nooit meer een debat zou mogen voeren en geen uitspraken meer zou mogen doen als wetenschapper, als iemand die zich bemoeit met het publieke debat. We moeten oppassen dat we niet bij alles wat geschreven wordt, vervolgens spijkers op laag water gaan zoeken. Ik ben daar veel te veel een liberaal voor. Het moet mogelijk zijn om